

22.194A

DENDERMONDE

OUDE MOLENSTRAAT

2017F47

Nota

Verslag van resultaten

**Uitgesteld vooronderzoek
zonder ingreep in de bodem**

Sander VAN DE VELDE

Pieter LALOO

Project:

22.194A – Oude Molenstraat Dendermonde

Opdrachtgever:

Aquafin nv
Dijkstraat 8
2630 Artselaar
BTW BE0440 691 388

Uitvoerder:

GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba (GATE)
Pieter LALOO

© 2017 - GHENT ARCHAEOLOGICAL TEAM bvba

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt worden onder enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie, zonder toestemming van Ghent Archaeological Team bvba.

Inhoud

Inleiding.....	3
DEEL 2: VERSLAG VAN RESULTATEN.....	4
1. Korte samenvatting bureauonderzoek bekrachtigde archeologienota (ID XXX) 4	
2. Landschappelijk bodemonderzoek.....	8
2.1 Beschrijvend gedeelte.....	8
2.2 Assessment.....	10

Inleiding

Aquafin nv plant werkzaamheden aan het rioolstelsel te Grembergen (Dendermonde) in de provincie Oost-Vlaanderen. De werken worden gecombineerd met de herinrichting van het kruispunt tussen de Zogsebaan, Hamsesteenweg, Oude Molenstraat en de Vijfbunderstraat. Voor de werken, die hier niet verder aan de orde zijn, voorziet Aquafin een tijdelijk werfterrein op aanpalende akker- en graslandpercelen. Volledig grondherstel en -verbetering van het gegeven terrein zijn voorzien na afloop van de riool- en wegeniswerken. Kadastraal situeert het werfterrein zich op percelen 463H en 464A, Dendermonde, Afdeling 4 (Grembergen), Sectie B. Samen vormen zij het hier verder onderzochte projectgebied van 6382,78 m². Het plangebied is niet gelegen in een vastgestelde archeologische zone, of in een beschermde archeologische site.

GATE werd aangesteld om deze op te maken op basis van een landschappelijk booronderzoek met advies naar eventueel verder uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem, werfbegeleiding of vrijgave.

DEEL 2: VERSLAG VAN RESULTATEN

1. Korte samenvatting bureauonderzoek bekrachtigde archeologienota (ID 2270)

Het projectgebied situeert zich aan het kruispunt tussen de Zogsebaan, Hamsesteenweg, Oude Molenstraat en de Vijfbunderstraat in Grembergen. Grembergen is een op de noordelijke oever van de Dender gelegen deelgemeente van Dendermonde. Het huidige projectgebied behelst uitsluitend het tijdelijke werfterrein voorzien bij werken aan de wegenis, Bosbeek en riolering in de Oude Molenstraat. Laatst genoemde ingrepen maken geen deel uit van het huidige onderzoeksgebied.

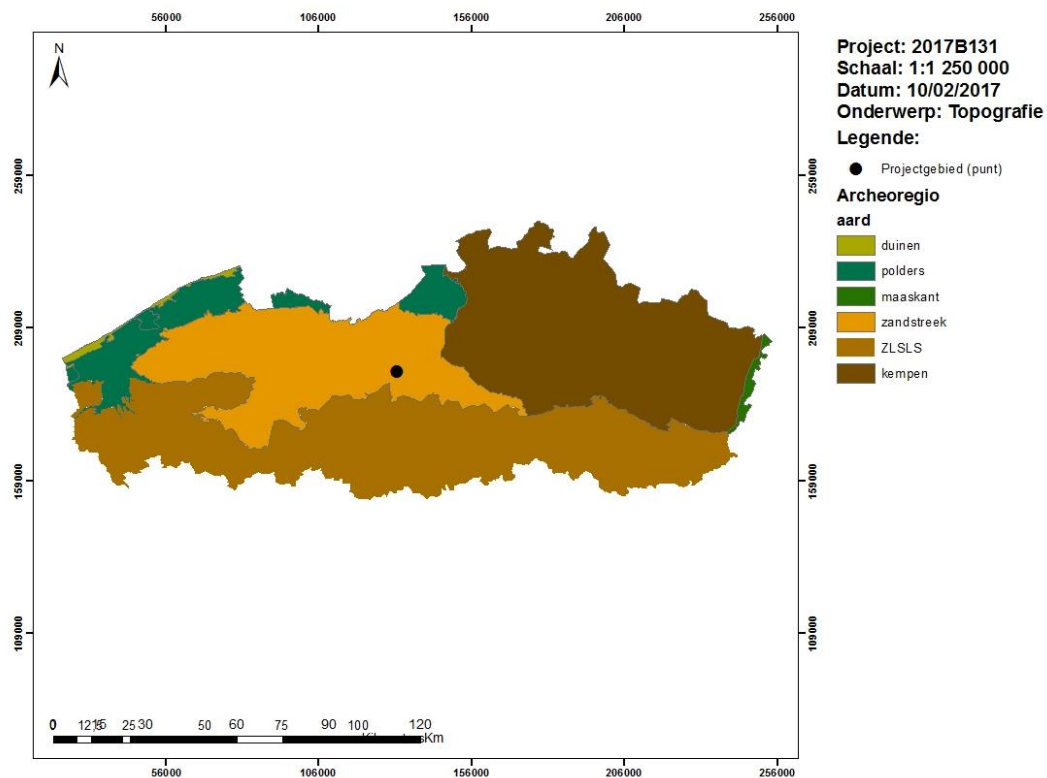
Het werfterrein is 6382,78 m² groot en is tot vandaag landbouwgebied in privé-eigendom (kadastraal 463H en 464A). Op de percelen wordt uitsluitend de teelaarde weggegraven tot op ca. 0,3 m tegenover het huidige maaiveld. Na afloop van de werken wordt het terrein d.m.v. grondverbeteringswerken gerestaureerd.

Voor de vergunningsplichtige werken werd reeds een archeologienota opgemaakt op basis van een bureauonderzoek. Deze archeologienota werd reeds bekrachtigd.

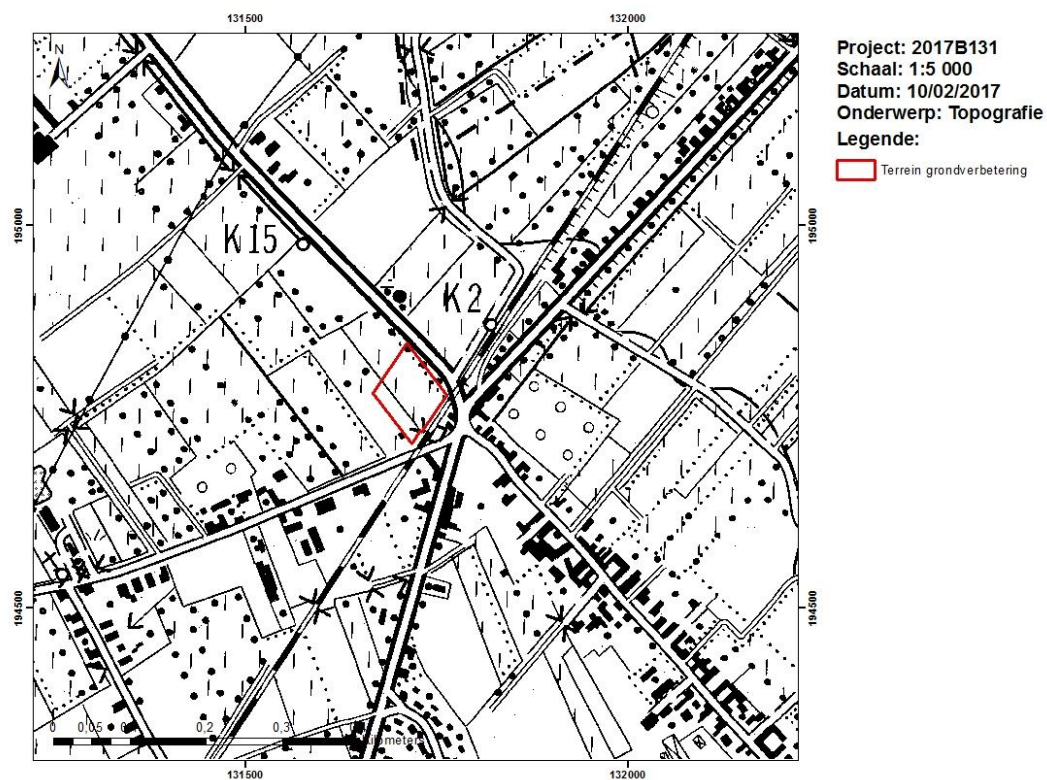
De landschappelijke positie van het projectgebied bepaalt enigszins het (pre)historisch kader van het onderzoeksgebied. Het gaat namelijk om bewerkbare, matig natte zandgrond die net iets boven de rest van de Nederscheldepolders uitsteekt. Een gebied dat in het noorden paalt aan de grotere zandrug van Zele, waarop reeds uitvoerig Romeinse aanwezigheid werd geattesteerd (Onderzoekbalans Onroerend Erfgoed 5.6.2.3.4.3). Opgravingen tonen eveneens aan dat voorafgaand aan Romeinse bewoning het gebied reeds agrarisch ontgonnen werd in de ijzertijd. De overgeleverde toponymie onderschrijft de landschappelijke situatie. De studie van historisch kaartmateriaal (vanaf de 18de eeuw) toont ons verder een continuïteit in landschapsinrichting. Namelijk dat de omgeving van het plangebied vanaf de late middeleeuwen tot minstens de 18de – 19de eeuw in gebruik was als akkerland.

We maken tot slot gewag van het potentieel op steentijdvindplaatsen in en rond het onderzoeksgebied. Hoewel er in het verleden nog geen dergelijke vondsten of contexten aan het licht kwamen in de omgeving, wijzen we op de locatie als overgang tussen verschillende ecologische gradiënten; de plaats bij uitstek voor de inplanting van tijdelijke kampementen van mesolithische jager-verzamelaars. Ook is de kans op afgedekte bodems, en dus hun bewaring, reëel. Afgedekte bodems werden geattesteerd bij opgravingen op het Kleinzand, slechts 500 m van het huidige onderzoeksgebied in vergelijkbare bodemkundige omstandigheden.

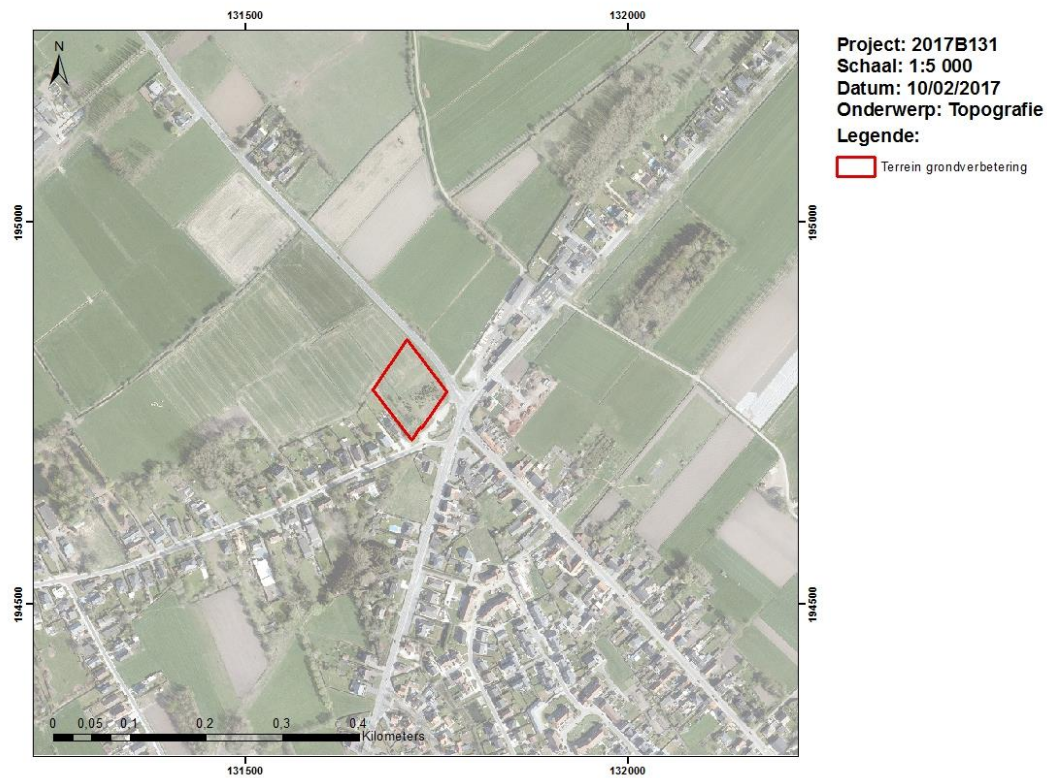
Omwille van deze redenen werd advies gegeven tot verder archeologisch vooronderzoek in uitgesteld traject. Dit moet starten met een landschappelijk booronderzoek dat de aanwezigheid en de bewaring van het archeologisch niveau moet bepalen. Vanuit de resultaten van het landschappelijk booronderzoek moet opnieuw de evaluatie worden gemaakt met betrekking tot de noodzaak tot eventueel verder noodzakelijk vooronderzoek met ingreep in de bodem.

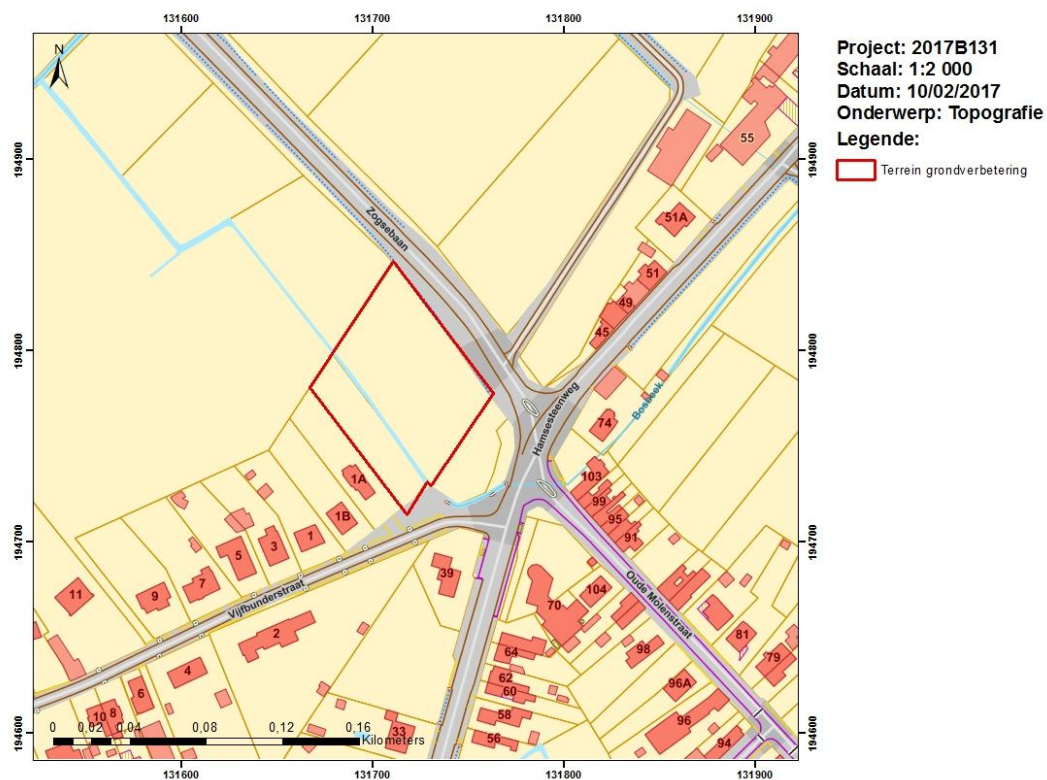
Figuur 1. Situering t.o.v. Vlaanderen (© Geopunt)

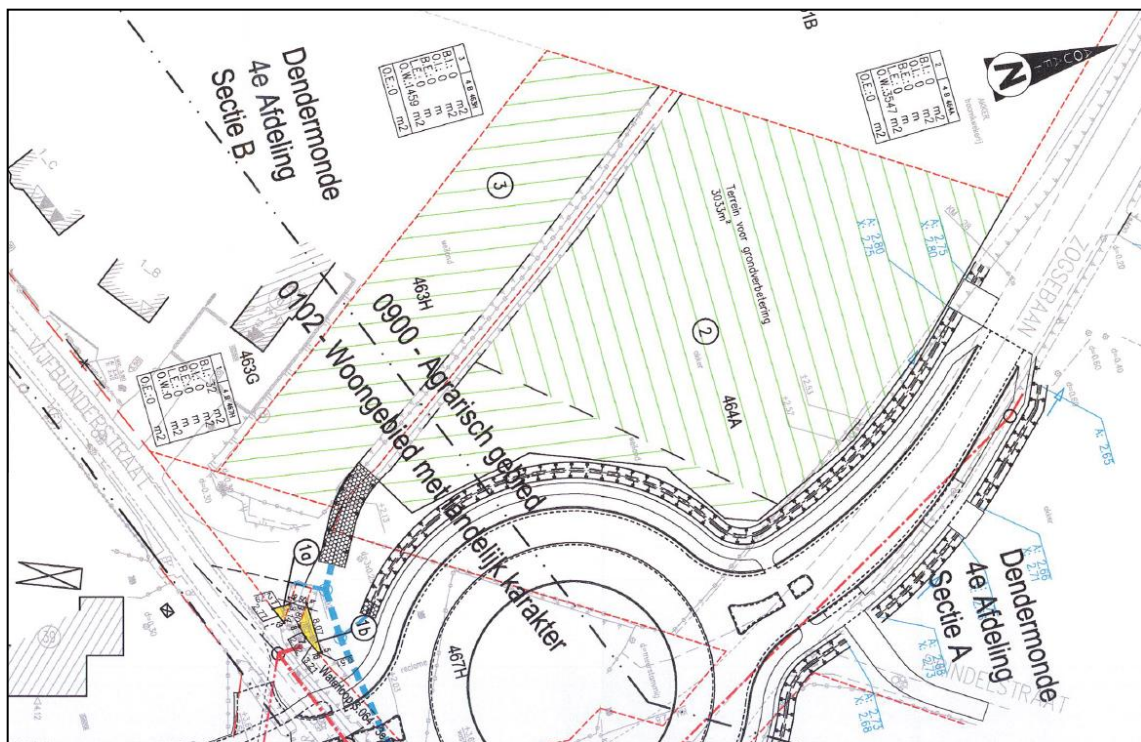
Figuur 2. Uitsnede topografische kaart met aanduiding projectgebied (© Geopunt)

Figuur 3. Orthografische weergave projectgebied (© Geopunt)

Figuur 4. Uitsnede kadasterkaart met aanduiding projectgebied (© Geopunt)

2. Landschappelijk bodemonderzoek

2.1 Beschrijvend gedeelte

2.1.1 Administratieve gegevens

Projectcode van het vooronderzoek	2017F47						
Wettelijk depot	Nvt.						
Naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Pieter Laloo, OE/ERK/Archeoloog/2015/00074						
Bounding box:	<table><tr><td>X_1</td><td>y_1</td></tr><tr><td>131710,578</td><td>194847,139</td></tr><tr><td>131777,253</td><td>194760,144</td></tr></table>	X_1	y_1	131710,578	194847,139	131777,253	194760,144
X_1	y_1						
131710,578	194847,139						
131777,253	194760,144						
Begin- en einddatum uitvoering onderzoek	Het landschappelijk bodemonderzoek in functie van de archeologienota ging van start en werd beëindigd op 12 juni 2017.						
Zoektermen Inventaris Onroerend Erfgoed	Landschappelijk bodemonderzoek / boringen						
Geografische situering (Fig. 1-4)	Het projectgebied situeert zich aan het kruispunt tussen de Zogsebaan, Hamsesteenweg, Oude Molenstraat en de Vijfbunderstraat in Grembergen. Grembergen is een op de noordelijke oever van de Dender gelegen deelgemeente van Dendermonde. Het werfterrein is tot vandaag landbouwgebied in privé-eigendom (kadastraal 463H en 464A)						
Overzicht bodemingrepen (Fig. 5-6)	Het projectgebied is 6382,78 m ² groot. De bodemingreep hierbinnen beperkt zich tot 3033 m ² . Het betreft twee akkerpercelen waarbinnen over de gegeven oppervlakte uitsluitend de teelaarde wordt weggegraven tot op ca. 0,3 m t.o.v. het huidige maaiveld.						

2.1.1 Archeologische voorkennis

Er hebben nog geen archeologische prospecties, of opgravingen plaats gehad binnen het projectgebied.

2.1.2 De onderzoeksopdracht

2.1.2.1 Vraagstelling met betrekking tot het onderzochte gebied

Doel van het landschappelijk bodemonderzoek is het archeologisch potentieel van het projectgebied nagaan en de impact van de werken hierop.

Hiertoe worden volgende vraagstellingen naar voor geschoven :

- Welk bodemopbouw heeft het onderzochte gebied?
- Waar bevinden zich de reeds verstoorde zones?
- Wat is de omvang en intensiteit van eventuele verstoorde zones?

- Zijn er begraven bodems aanwezig met archeologisch potentieel?
- In welke mate heeft antropogene activiteit de bodemopbouw beïnvloed?

2.1.2.2 Randvoorwaarden

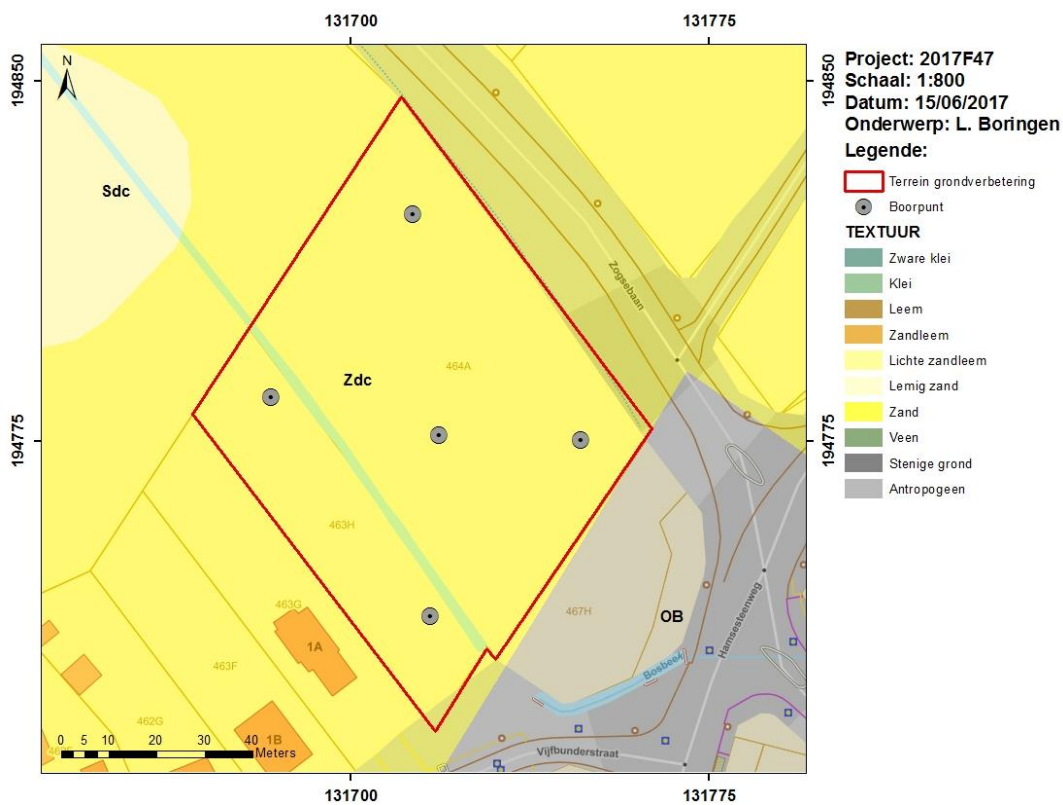
Nvt.

2.1.2.3 Beschrijving van de door de initiatiefnemer geplande werken en bodemingrepen, geïllustreerd met een overzichtsplan en doorsneden

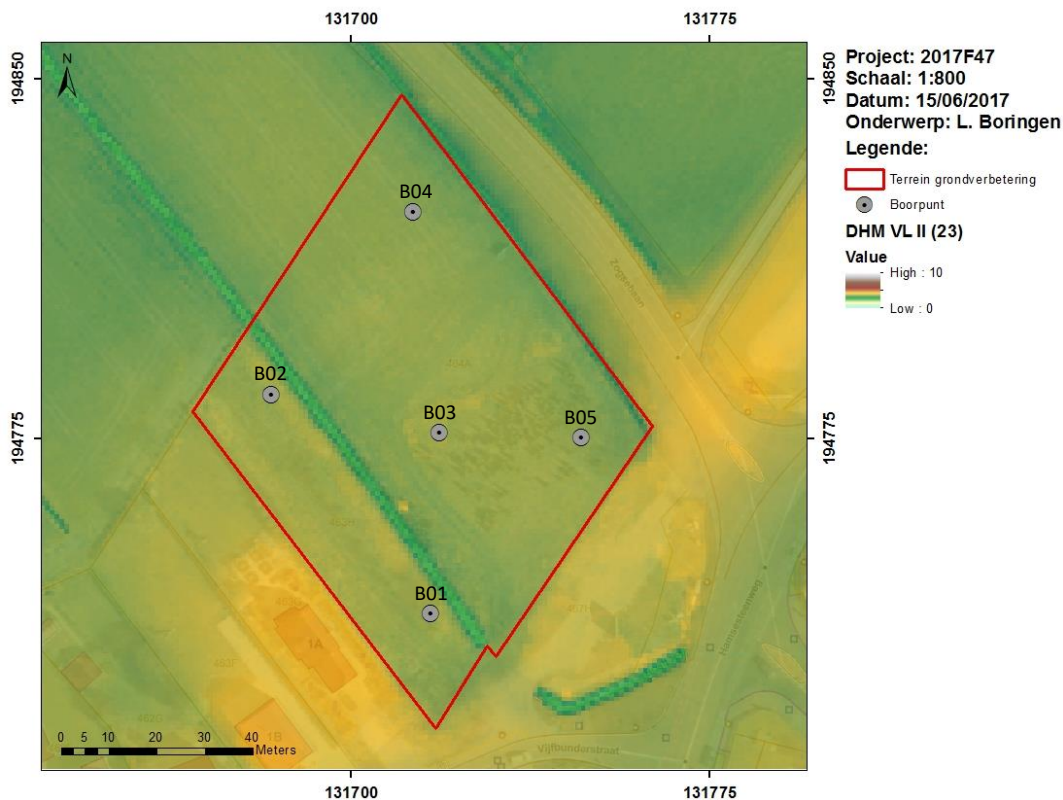
Zie §1.1.3.3.

2.1.3 Beschrijving werkwijze en strategie van het vooronderzoek

Het veldwerk vond plaats op 12/06/2017. De boringen werden gezet tot op het niveau van de *in situ* aanwezige natuurlijke bodem, of tot de maximale diepte van 1,20 m ten opzichte van het maaiveld. Zo verzekeren we dat alle antropogene niveaus worden herkend. Figuren 13 en 14 geven de spreiding weer van alle boringen. Bij het uitvoeren van het veldwerk werd een Edelmanboor gehanteerd met kopdiameter 7 cm. Het boorsediment werd stratigrafisch uitgespreid op zwart plastic zeil, mits standaardformulering geregistreerd en gefotografeerd door een (assistent)aardkundige.

Figuur 6. Spreidingsplan landschappelijke boringen t.o.v. bodem- en kadasterkaart

Figuur 7. Spreidingsplan landschappelijke boringen t.o.v. het DHM VI II

2.2 Assessment

2.2.1 Interpretatie en datering onderzoeksgebied

2.2.1.1 Boorresultaten

Volgens de bodemkaart valt het gehele gebied binnen een gebied dat is gekarteerd als een natte zandbodem met een humus-A horizont, of verbrokkelde en gevlekte textuur-B horizont. Uit de data van de boringen bleek dat slechts in één boring een textuur-B horizont werd aangetroffen. Op boring 04 na, schetsen alle boringen een uniform beeld.

Met betrekking tot profielopbouw onderscheiden we boring B04 van boringen 01-03 en 05. Laatstgenoemde groep is vanaf het loopvlak opgebouwd uit een ploeglaag [**Ap**] gemiddeld 57 cm dik; gevolgd door een [dubbele] laag waarin de ploeglaag vermengd voorkomt met de moederbodem [**AC/AC₂**] gemiddeld 29 cm dik. De ondergrens van de boorkolommen bestaat in alle gevallen uit matig tot sterk geoxideerde [gevekte] moederbodem. Tot op 1,2 m diepte is de moederbodem gemiddeld 34 cm dik waargenomen.

In grote lijnen past ook boring 04 in het bovenbeschreven plaatje: een 32 cm dikke Ap-laag wordt gevolgd door moederbodem [C] van 91 tot 120 cm. Hier is echter geen sprake van een duidelijke, tussenliggende overgang [Ac]. In plaats daarvan vinden we een licht geoxideerd zandig pakket terug [32 tot 61 cm] gevolgd door een dun, gereduceerd kleipakket [61 tot 91 cm].

Figuur 8. Boorkolom B01

Figuur 9. Boorkolom B02

Figuur 10. Boorkolom B03

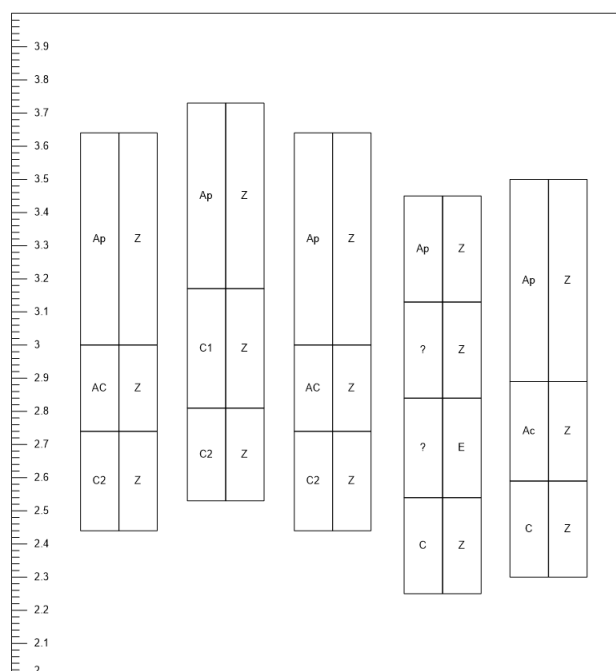

Figuur 11. Boorkolom B04

Figuur 12. Boorkolom B05

Op de toplaag na, waren alle geregistreerde lagen gekleurd in heterogene bruin en grijsinten. Op één laag uit één boring na [04] kenmerkt een zandige textuur alle bodemlagen. Dit stemt overeen met de informatie weergegeven op de beschikbare bodemkaart [Zdm, Zdc, Zdc(h)].

Figuur 13. Digitaal gegenereerd overzicht boorkolommen 01-05 geprojecteerd op TAW-waarde

2.2.1.2 Interpretatie

De boorresultaten schetsen een uniform beeld van de bodemontwikkeling binnen het projectgebied. Deze kenmerkt zich als eenvoudig. Onder de ploeglaag aan de oppervlakte, die het resultaat is van de huidige bewerking, ligt de moederbodem die [sterk] 'gevekt' is. Deze vlekking uit zich als de aanrijking van ijzeroxiden in een oxiderend milieu dat wordt veroorzaakt door een fluctuerende grondwatertafel. Bij boringen 01-03 en 05 werd tussen de ploeglaag en de gevlekte moederbodem een transitiehorizont geobserveerd.

2.2.2 Archeologische verwachting

Globaal genomen hebben we te maken met een eenduidige bodemontwikkeling in het projectgebied, gekenmerkt door de aanwezigheid van een antropogene ploeglaag boven een gevlekt horizont in de moederbodem, dat in enkele gevallen van elkaar worden gescheiden door een transitiehorizont. Enkel onderin boring B04 werd een opmerkelijke kleilaag vastgesteld.

In het kader van eventueel verder archeologische onderzoek dient een synthese opgesteld m.b.t. de verwachting van archeologisch erfgoed. De verwachting beschouwen we op twee relevante niveaus: enerzijds met betrekking tot steentijdvindplaatsen en anderzijds met betrekking op sporenvindplaatsen uit jongere perioden. Over eerstgenoemde kunnen we kort zijn: Nergens werd in de gemaakte bodemprofielen een bewaard oud loopoppervlak aangetroffen, welke een goede bewaring zou kunnen leveren voor eventueel aanwezige steentijdartefacten vindplaatsen.

Voor jongere perioden kan de aanwezigheid van archeologische sporen niet worden uitgesloten binnen het projectgebied. Het niveau waarop eventuele archeologische sporen kunnen worden verwacht bevindt zich op het raakvlak van de antropogene top van de bodem [Ap-horizont en AC-horizont] en de moederbodem. Dit niveau situeert zich bij boringen gem. 0,6 m onder het maaiveld.

Over mogelijke verstoringen [zowel natuurlijk als antropogeen] zijn geen observaties gemaakt bij het uitvoeren van het landschappelijk bodemonderzoek. In de resultaten van de boringen kon nergens de aanwezigheid van een erosie-vlak of alluviaal/colluviaal pakket worden geïdentificeerd, noch antropogene uitgravingen of verstoringen anders dan in de ploeglaag.

